

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по три броя.
Цена му е на год. 3 ф. на по год. 1 ф. 50 н.

Брой 29.

У Новоме Саду, 20. Октобра 1862.

Год. V.

Како е постала народна школа.

(Едно питањѣ за учителѣ.)

Народна е школа постала нуждомъ, ерѣ родители, коихъ е дужность децу воспитати то неизвршую. Узрока, зашто неизвршую има више.

Први е узрокъ она обшта людска грешность. Та смета, те се породица онимъ воспитаюћимъ средствима, што су ой у то име дата некористи. Има породица, где е брачна любовъ, то главно воспитаня средство тако изладвила, да мужъ и жена сасвимъ немарно едно мимо другогъ пролазе, и само ихъ стидъ одъ света држи, те јошъ заедно живе и сасвимъ се неразиђу. Има, где ћешъ на место любви и међусобногъ поштованя не само немарно, већъ сасвимъ противно одъ любви наћи. Е л' ту могућно, да родители свою децу волу, да деца у родитељској любви и милости одрасту и оячаю, е л' могућно, да ту деца на свое родителѣ са онимъ страхопочитанѣмъ гледе, и њи пазе онако, као што пазе онде, где се родители међу собомъ пазе и любе. Има породица, где деца на родителѣма само примеръ безбоштва, лажи, крађе, лакоумля, пиянства и свакояки други неваљалства гледе. Могу л' деца узъ такове примере старији свои побожна истинита и ваљана изаћи! Има породица, где ћешъ узъ сређу високоумлѣ, а уз беду и неволю крайнѣ очаянѣ наћи; где ће ти у такимъ кућама и на така гледаня деца научити, блага овогъ света право оценити и само на Бога надежду имати! Има најпосле родителѣ, кои неће ни да знаю, да су они дужни свою децу воспитати, кои се никадъ съ њима Богу непомоле, никадъ ихъ у цркву недоведу; па може л' се ту добра когъ изчекивати!

Други е узрок, што родители свою децу невоспитаю како треба то, што сами ни знаня ни вештине довољно на то немаю; одрастли су у околностима, где нису ни прилике имали, нити ихъ е ко терао, да што ваљаногъ науче; или, што су мало и научили, то су доцније забалајући се са другим по-

требама сасвимъ заборавили; а има ихъ много, кои немаю ни дарованя, што су нужна ономе, ко е радъ децу воспитавати и учити.

Трећи узрокъ, што се у многимъ породицама деца невоспитаваю као што би валяло то е, што многи родители немаю волѣ ни наклоности, колико е у томъ раду нужно. Волию ма што друго радити, иду радије на веселя и забаве, него да на воспитанѣ свое деце помишляю; седећи толико реда сред деце свое волию ма о чемъ другомъ мислити, него о деци и овихъ благу и напредку.

Четврти узрокъ, што многи родители свою децу неуче и невоспитаваю колико би требало то е, што недоколеваю на то онолико, колико би требало. Многи отацъ мора одъ рана ютра па до мркла мрака за своимъ посломъ да иде, да само ону кору леба заслужи, што му е за израневѣ свое породице нужна. На много места мора и мати за тимъ прионути, да само то стачи, што е за животъ телесни найнуждније; али и где ние башъ толико неволѣ, онетъ има пуно посла, да само куѣу у реду одржи, и да оно, што отацъ привреди тако расположи, да сваки свое добие и да се край съ краемъ увати. Где ће се ту, кодъ ти најглавнии потреба доколетя и онолико времена улучити, да се с децом онолико заузимлю, колико би требало, да ихъ свему ономе добромъ и полезномъ науче, што им е за овај и онај животъ нужно!

Најпосле има много деце, коя пре времена сироте безъ оца и майке остану; а има и такове, које родители сасвимъ напусте и оставе, пакъ ти никое ни телесне помоћи немаю, некто л' воспитаня.

Да се те све недоскудице домаћегъ воспитаня надокнаде наређене су школе и у њима люди, кои су се изкључиво томе светомъ послу посветили, да поверену имъ децу у свему оном науче, чему би ихъ имали родители научити, да и овог и оног живота сретни буду.

По тој нужди и у томе смислу наређене су школе, у које сви родители коигодъ нису свою децу кодъ куѣе онако воспитати и научити кадри, како то овај и онај животъ, како црква и држава и людско друштво изискуе, децу свою слати имаю, да овде то науче.

Одрањиванѣ деце,

да снажни и дуговечни люди буду.

(Едно питањѣ за родителѣ и учителѣ.)

(Свршетакъ.)

Све дете аљине нека су простране, пояке, најпростие начинѣне и ладовниѣ. Тесне аљине особито свезе и поясеви никога већма неосакате и њи покогъ тако опасне нису, као по децу и младежъ, у томъ добу, кадъ се најболѣ телесно развию. Са маломъ децомъ парадѣ терати и у тесне ихъ аљине заглављивати, то ѣ прека лудост. Не учи дете на топле аљине. Највише утопљавана деца највише страдаю, никадъ се киявица, кашля итд. не курталишу; а најманѣ утопљавана најтврђа су и пайздравия. Детия глава нека ѣ увекъ гола. Она ѣ одъ себе сувише врела и валя ѣ одъ врућине чувати, не одъ зиме. Топле шубаре ц жестоко сунце више ѣ деце с' главе убило, нег зима. Тако би валяло, да ѣ и вратъ го, и прса, и руке и ноге увекъ, изузевъ само најлюћу зиму. Деца озебу само, кад после дужегъ седеня у врелой запареной соби на полѣ на мразъ особито на кишу и ветаръ изађу, или кадъ после игре угреяна и озноена на ладну земљу, каменъ, или на ветрометъ седну да се одморе, или се тада ладне воде напию. Одъ тога ихъ валя највећма чувати. —

Детету ни после треће и четврте године недай много теста, никой тврди и никой люти и разпальиви сла, нитъ икоегъ другогъ пића кромъ воде и млека. Пази далѣ, да ти дете ладно ѣде и да залогаетъ добро жваќе а не гута живо, ерѣ тай обичай многомъ детету текъ садъ шкрофуле навуче. Исто га тако чувай одъ врло врела и врло ладна сла и пића, и пази да ѣ отворено, научи га у одређено време сваки данъ како ести, тако и нужду свршивати.

Тако чувана деца редко ће се разболети и лакше болестъ поднети, али га опетъ зато башъ тада највећма чувати треба. Кадъ ни здраво сувише яко ние, болесно јошъ пре пропадне. Најгоре су болести грознице, велики кашаљ. све вреле оспе; зато не пропусти пре зуба дете одъ велике богинѣ каламити, и у свакой редњи дечиой вешта лекара за владанѣ упитати.

Кое ѣ дете сретно до 6-е илѣ 7-е године дошло, то се обично тада у школу шалѣ, и башъ тада валя највећма на телесно изображенѣ детета настояти, ерѣ овде деца телесно

тимъ веѣма пропадаю, што се више само на умно изображенѣ пази. Зато е болѣ слаблю децу јошѣ и у 7-ой години кодѣ куѣе задржати, нека се јошѣ изиграю и оснаже, ако тога у школи ние.

И неудесним каштигама много е дете упропашћено. Многи немарни родитељи и учитељи, месго да назе, да дете прилике недобие видити и учинити зло, они напусте, пакѣ после каштигомѣ дотеруюѣи, едни зипараю, грде псую, срамоте, и тимѣ савѣ поносѣ убию — врло важну снагу за сачуванѣ здравля и века уздржавенѣмѣ одѣ свака зла и чеваљалства; а други туку, па ѣушаюѣи и удараюѣи дете по глави, леѣи итд. осакате снагомѣ ударца, и много дете не само поремеѣенѣм мозга глуво илѣ слѣпо и тупоглаво остане, и пре времена пропадне; него онимѣ стресомѣ мозга воду у нѣга и различите манѣ и веѣе грчеве пре илѣ после добие и одѣ њи пропадне.

Школа е место где треба да се деца не само телесно изобразе, него и сва правила да науче, како ѣе се владати, да здрави и дуговечни люди буду; само е жалость, да многи од учитеља о овомѣ неснева.

Тело е домѣ душе, тело нѣзивиѣ храмѣ и оклопѣ, валя га дакле свега у челикѣ стврднути, ко ѣе да му се дете крозѣ све те непрекидне боеве са спољшѣимѣ неприатељма здравля сретно и непозлеѣено протуче. Притом е тело и алат нѣзинѣ, и слуга; а добарѣ слуга треба да е здрав и яки. Што е тело слаблѣ, млитавие, трулие, то више заповеда а неслужи. Найглавниие средство за извештбанѣ као и за оснаженѣ и очеличенѣ тела пакѣ утврѣене здравля и снаге то е систематична гимнастика и то на слободномѣ ваздуху. Ову би требало бар сви варошки учитељи и родитељи за врло важну стварѣ да сматраю, другчие су подобни онимѣ лудимѣ цинцарима, што скупоцено благо науку у некакавѣ сандукѣ слажу, а негледе, ел' сандукѣ яки и неѣе л' се до кои часѣ срушити, пакѣ собомѣ и све благо упропастити.

Јошѣ валя младежѣ стврднути противу зиме и вруѣине, ветра и непогоде, и научити ихѣ доникле и гладѣ и жеѣѣ отрпити моѣи, а не оделомѣ и еломѣ и сномѣ трулимѣ бабама ихѣ начинити. Оно ѣе ихѣ учинити снажне, да ни у бедама и незгодама непропадно, веѣѣ и изѣ њи јуначки издру. Зато навикавай дете одма сѣ младости само на оне башѣ найнуждниие телесне потребе ела и одела, и тимѣ ѣешѣ га далеко сретниия задовољниия и дуговечниия човека начинити. Навика на многе

излишне потребе и луксусе упропасти силног човека, и оногъ ко ихъ може настачити, бесниломъ, издоволѣнѣмъ живота и пресиѣнѣмъ; а оногъ, ко ихъ неможе настачити незадовољствомъ и иза тогъ свакоякимъ злама.

Научи дете за младости господаромъ свои желея бити, да се неби ове отеле, и нѣга доцниѣ своимъ робомъ начиниле и упропастиле. Найвеѣа е людска несреѣа, што више желе, него што могу. Умали желѣ, и снажи моѣ, и би ѣе моѣнии негъ икое створенѣ на свету; особито умали те обичне желѣ за телеснимъ удоволяванѣмъ, ерѣ су то найнесретнии люди и ни еданѣ дуговечанѣ. Научи га презрети оно, онда ѣе поносанѣ, задоволянѣ и дуговечанѣ човекъ бити.

Ненапусти ни едне слабости ни страсти на дете, ерѣ свака га убия, колико душевно, толико и телесно; душевно срамоти и убия поносѣ, а телесно многа напречацъ упропашѣава. Страсти су найвеѣи душмани здравля и дугогъ века. Готово сви люди, што пре времена умиру, сѣ овогъ мру, врло мало сѣ друге кое болести илѣ кривице.

Не пусти ни едног невалялства, да се у детие ерце увуче убиѣе тебе и нѣга. А знай, да дете ни коеѣ ни зла ни добра собомъ на светѣ недонесе, веѣѣ само животну, сувише любопитљиву и свашто примљиву душу. те свако зло као и добро ту научи, найвише примеромъ стари и друштвомъ; то су два найглавниѣ фактора, што дете добримъ учине ил злим. Пази дакле, шта ѣешѣ да ти дете у куѣи и ванѣ куѣе види и научи. Дете нема разума, да премисли, шта е добро, а шта ние, него чини, што види да се око нѣга чини, особито што стари чине. А исто га тако и одѣ распуштене и неваляле деце чувай; и то су прави отрови за свако сѣ ѣима дружеѣе се. Една шугава овца све стадо ошуга. Едно неваляло дете гомилу ихъ добре уквари. Есте истина, да нико у часу зао и неваляло nebude; али свако е зло и невалялство сѣ почетка мала искрица и жишка, и кадѣ се неугаси, пожаромъ изаѣе. Што се деци найвише крозѣ прсте гледи, то ихъ найвеѣма убия, зато пази и недай сѣ малена, да се зло и невалялство кое отме. Кои отацъ у свое дете зло кое напусти, оставля му крвника и душмана, кои ѣе га не само довека срамотити, мучити, убияти, него и на найвеѣе зло натентати, и на найсрамотниѣ начинѣ главе доѣи.

Найпосле знай и за свету истину држи, да е силжно морално и религиозно осеѣанѣ и свест найтврѣи стубѣ и основа,

што човека душевно пакъ и телесно неборима држи. Поносан и тврдъ поштенѣмъ и веромъ, то е тврда стена, кою никако бура необара. Оснажи ту свестъ и то осеѣанѣ у детету што веѣма можешъ. Когод у вери и поштению попусти, тай е сломлѣнъ у свакој снази душевной и телесной. И история е сведокъ, да е са болимъ станѣмъ вере и морала увекъ и физична снага упоредъ ишла, како кодъ поедини люди тако и кодъ целогъ народа; а са пропасти онихъ и ова пропала, и најсилније државе и народе упропастила.

Библичне приповѣдке

у библичвимъ рѣчма.

НОВЫЙ ЗАВѢТЪ.

7. Бѣжанѣ у Египетъ.

(Еванг. Мат. 2, 13—23.)

Кадъ отиду мудраци, а ангелъ Господній яви се Јосифу у сну говореѣи: „Устани, узми дѣте и матеръ нѣгову, па бѣжи у Египетъ и буди тамо, докъ ти нерекнемъ; ерѣ ѣе Ирод тражити дѣте, да га погуби.“ И онъ устане, па узме дѣте и матеръ нѣгову ноѣу, и отиде у Египетъ. И бѣше тамо до смрти Иродове, да се збуде, што е Господъ рекао преко пророка, кои говори: „Изъ Египта дозвахъ сына мога (Осїя, гл. „1, ст. 1).

Кадъ види Иродъ, да е поруганъ бѣо одъ мудраца, разсрди се врло, и пошлѣ те побѣо сву дѣцу у Витлеему и у свой околини нѣговой одъ двѣ године, и ниже, по времену, кое е добро испытао одъ мудраца, (т. е. одъ како се звѣзда мудрацима показала).

А кадъ Иродъ умре, гле, ангелъ Господній у сну се яви Јосифу у Египту, говореѣи: „Устани, па узми дѣте и матеръ нѣгову, и иди у землю Израилѣву, ерѣ изумрли су они, кои тражише душу детиню (живетъ дѣтинѣ).“ А онъ устане, узме дѣте и матеръ нѣгову, и доѣе у землю Израилѣву, и дошавши онамо настани се у граду названомъ Назаретъ, да се збуде, оно што су казали пророци, да ѣе се Назорей назвати.

8. Исусъ одъ дванаиствъ година.

(Ев. Лук. 2, 12—52.)

Родители Исусови ишли су сваке године у Јерусалимъ о празнику пасхе. И кадъ му бѣше 12 година, дођу они у Јерусалимъ по обичаю праздника, и кадъ дане проведу, и врате се, остане дѣте Исусъ у Јерусалиму, и незнаде Јосифъ и мати нѣгова, нею мислећи да е у дружини, пређу дан хода, и стану га тражити међу еродницима и знанцима, и ненашавши га врате се у Јерусалимъ да га траже. И после три дана нађу га у цркви, гдѣ сѣди међу учитељима, и слуша ихъ и пита ихъ. И сви, кои га слушаху дивляху се нѣговомъ разуму и нѣговымъ одговорима. И кадъ га виде, зачуде се, и мати нѣгова рекне му: „Сыне, шта учини нама тако. Ево отаць твой и я са страхомъ смо те тражили.“ И Исусъ имъ рекне: „Зашто сте ме тражили? Заръ незнате да мени валя быти у ономе, што е отца мога?“

И они нису разумѣли то, што имъ онъ каза.

И Исусъ сиђе съ нѣима и дође у Назаретъ, и бѣше имъ послушанъ. И мати нѣгова чуваше све ове рѣчи у срдцу своме.

И Исусъ напредоваше у премудрости, возрасту, и у милости кодъ Бога и кодъ людѣй.

9. Проповѣданѣ Іоаново. и 10.

(Ев. Лук. гл. 3, ст. 1—20; Мат. гл. 3, ст. 1—12.)

У петнайстой години владаня ћесара Тиверія, кадъ управляше Юдеомъ Понтійскій Пилатъ, и кадъ бѣше Иродъ четверовласникъ у Іудеи; при првосвештеницима Ани и Каяфи, бѣше рѣчь Божія къ Іоану сыну Закаріиномъ у пустинѣи. И дође у сву околину Іорданску проповѣдаюћи крштенѣ покаяня на опроштенѣ грѣхова. И говораше: „Покайте се; еръ се приближи царство небесно!“

А Іоанъ имаѣаше халъину одъ длаке камилине, и поясъ кожанъ око себе, а храна му быяше: скакавци и медъ дивни.

Тада изилазаше къ нѣму Јерусалимъ и Юдея, и сва страна Іорданска. И онъ ихъ кршѣаваше у Іордану, и исповѣдаху грѣхе свое. А кадъ види Іоанъ многе Фарисее и Садукее, гдѣ иду да ихъ крсти, рекне имъ: „Породи аспидини! Ко вамъ

каза, да бѣжите одъ гнѣва, што долази? Учините плодъ достояоъ каеня. И немислите у себи: „Мы имамо отца Авраама.“ Еръ кажемъ вамъ, да може Богъ и одъ камня овога подигнути чеда Аврааму. Веѣъ и сѣкира стои при корену дрвета; свако дрво кое не носи добра плода сѣче се и у огань баца.“

И пытаху га люди: Шта дакле да чинимо? А онъ имъ одговори: Кои има двѣ хальине, нека даде одну оное, кои нема, и ко има хране нека чини исто тако. — Доѣу и мытари (цариници, сабирательи царевога данка) да ихъ крети и рекну му: Учителю, шта да чинимо? А онъ имъ рекне: „Ништа више неистражуйте одъ онога што вамъ е заповѣдено!“ Пытаху га и войници говореѣи: „А мы шта ћемо да чинимо? А онъ имъ рекне: „Никоме нечините силе, нити кога спадайте, и довольни будите своіомъ платомъ.“

А кадъ люди помишляху за Іоана: Да л' е онъ Христос? одговараше онъ свима: „Я васъ крестимъ водомъ, али иде за мною ячій одъ мене, коме я нисамъ достоянъ одрѣшити ремень на обуѣи нѣговой, тай ће васъ кретити духомъ светымъ и огнѣмъ. Онъ има лопату у своіой руци, и очистиће гумно свое, и скупиће пшеницу у житницу свою, а плеву ће сажеѣи огнѣмъ, кои се негаси!“ — И друго много коешта проповѣдаше Іоанъ люда.

10. Крштенѣ Іисусово, и први ученици.

(Ев. Мат. гл. 3, 13—17; Марка гл. 1, 13; Іоан. гл. 1, 29—51.)

Доѣ Іисусъ изъ Галилее на Іорданъ къ Іоану, да се крести одъ нѣга. Іоанъ браняше му говореѣи: „Я треба да се од тебе крестимъ, а ты долазишъ къ мени!“ А Іисусъ му одговори и рекне: „Остави то садъ, еръ тако намъ валя испунити сваку правду!“ — И када се крести Іисусъ, изиѣе одма из воде, и гле, отворише му се небеса, и онъ види Духа Божиѣга, гдѣ силази као голубъ, и долази на нѣга. И гле, бы гласъ неба говореѣи: „Овай е сынъ мой милый, кои ми е по вољи!“

И одма Духъ изведе Іисуса у пустыню, и постивши се 40 дана и 40 ноѣи напоследку огладни, и кушаше га сатана, и ангели служяху му.

Іоанъ види Іисуса, гдѣ иде къ нѣму и рекне: „Гле, ягнѣ Бжїе, кое узима на се грѣхе свѣта! Ово е окая, за кога я

рекохъ: За мноми иде човѣкъ, кои е пре мене быо, и я свѣдочимъ да е онъ Христосъ.“ А сутраданъ опетъ стаяше Юанъ и двоица одъ нѣговыхъ ученика. И кадъ види Исуса гдѣ иде, рекне: „Гле, ягнѣ Божіе!“

И чую га оба ученика, гдѣ говори, и отиду за Исусомъ. А Исусъ обазрѣвши се види ихъ гдѣ за нѣм иду, па рекне: „Шта тражите!“ А они му рекну: „Учителю, гдѣ живишь?“ А онъ имъ рекне: „Ходите и видите!“ И отиду и виде, гдѣ Исусъ живляше, и остану кодъ нѣга тай данъ. А еданъ одъ те двоице бѣше Андрей, братъ Симона Петра. Опъ нађе свога брата Симона, па му рекне: „Ми наѣсмо Месію!“ И доведе га къ Исусу. А Исусъ погледавши на нѣ, рекне: „Ты си Симонъ сынъ Іонинъ, ты ѣшъ се звати Кифа (Петаръ, стѣна).—

Сутра данъ нађе Исусъ Филипа и рекне му: „Ходи за мноми!“ А Филипъ бѣше изъ Витсаиде, изъ града Андреовог и Петровогъ. Филипъ нађе Натанаила, и рекне му: „Мы наѣсмо онога за когъ е писао Мойсей и пророци, Исуса сына Іосифова изъ Назарета!“ Натанаилъ му рекне: „Изъ Назарета може ли што добро быти?“ А Филипъ му рекне: „Дођи и види!“ А кадъ види Исусъ Натанаила; гдѣ иде къ нѣму, рекне за нѣга: „Ево правога Израильтянина, у коме нема преваре!“ Натанаилъ му рекне: „Како ме познаешъ?“ А Исусъ му одговори: „Пре него што те е ословіо Филипъ, видіо самъ те, кадъ си подъ смоквомъ быо!“ Натанаилъ рекне: „Рави! ты си сынъ Божій, ты си царъ Израильвѣ!“ Исусъ одговори и рекне: „Што ти казахъ, да самъ те видіо подъ смоквомъ, за то вѣруешъ: види ѣшъ више одъ тога! Заиста вамъ кажемъ, одъ садъ ѣте видити небо отворено, и ангеле Божіе, гдѣ узлазе и слазе надъ сына човѣческаго.“

11. Прво чудо Исусово.

(Ев. Іоан. гл. 2, 1—17.)

Бѣше свадба у Кани Галилейской, и онде бѣше мати Исусова. А позванъ бы и Исусъ и ученици нѣгови на свадбу. И кадъ нестаде вина, рекне мати Исусова нѣму: „Немаю вина!“ А Исусъ рекне: „Шта е мени и теби до тога; іошъ ніе дошао часъ мой!“ А мати нѣгова рекне слугама: „Што вамъ годъ рекне, а вы учините!“

И овде быяше шесть каменихъ водоноса (ѣупа). И рекне имъ Исусъ: „Напуните водоносе воде, и напунише их до врѣха.“ И рекне имъ Исусъ: „Заграбите садъ и носите куму!“ И они однесу. А кадъ кумъ окуси вина, кое е постало одъ воде, — а ніе знао одъ куда е, — зовне онъ женика, и рекне му: „Свакій човѣкъ найпре добро вино износи, а кадъ се поднапію, онда рѣавіе, а ты си чувао добро вино до сада!“

Ово учини Исусъ почетакъ чудесима у Кани Галилейской, и покаже славу свою, и вѣроваше у нѣга ученици нѣгови.

По томъ сиѣе у Капернаумъ онъ и мати нѣгова и браћа нѣгова и ученици нѣгови, и онде стаяше немного дана.

13 И бѣше близо пасха юдейска, и Исусъ отиде у Іерусалим, и наѣе у цркви гдѣ сѣде они, што продаю волове и овце и голубове, и што мѣняю новце. И направивъ бичъ одъ врѣце, изтера ихъ све изъ цркве, и овце и волове, и мѣнячима проспе новце, и даске (столове гдѣ се продавало) поизврѣе. И онима што продаваху голубове рекне: „Носите ихъ одатле, и нечините одъ дома отца мога, домъ трговачкій!“

12. Разговоръ Исусовъ съ Никодимомъ, и са Самарянкомъ.

(Ев. Іоан. гл. 3, 1—16; и глава 4, 1—43.)

Бѣше еданъ човѣкъ међу фарисеима по имену Никодимъ, кнезъ жидовскій. Овай доѣе къ Исусу ноћу и рекне му: „Равви! знамо да си ты учитель одъ Бога дошао; ерѣ нитко не може чинити чуда, што ты чинишъ, ако ніе Богъ съ нѣмъ!“ Исусъ му рекне: „Заиста ти кажемъ, ако се ко нероди одъ горе, не може видити царства Божіега!“ Никодимъ му рекне: „Како се може човѣкъ родити кадъ е старъ?“ А Исусъ одговори: „Заиста ти кажемъ, ако се ко нероди водомъ и духомъ, не може ући у царство Божіе! — И као што Мойсей подиже змію у пустини, тако се има сынъ човѣчій подићи, да свакій кои вѣруе у нѣга непропадне, но да има животъ вѣчный! Ерѣ тако Богъ милуе свѣтъ, да е и сына свогъ единаороднога дао, да свакій кои вѣруе у нѣга непропадне, но да има животъ вѣчный! Свакій, кои зло чини, мрзи на свѣтлость, и неиде къ свѣтлости, да му се неизобличе дѣла нѣгова, ерѣ су у Богу учинѣна!“

После тога остави Исусъ Юдею, и отиде опетъ у Галилею. А валяло му е проћи крозъ Самарію.— Тако дође у град Самарійскій, кои се зове Сихаръ. А тамо бѣше студенацъ Яковлѣвъ. И Исусъ уморанъ одъ пута сѣхаше на студенцу, а было е око шестогъ часа.

Жена изъ Самаріе дође, да зайти воде. Исусъ іой рекне: „Дай ми да піемъ!“ Еръ ученици нѣгови отишли бѣху у град, да купе ела. Жена Самарянка рекне му: „Како ты Жидовинъ будући, можешъ искати одъ мене, жене Самарянке, да піешъ?!“ Исусъ іой одговори: „Да ты знашъ даръ Бгжи, и да знашъ ко е тай, што ти каже: Дай ми да піемъ; ты бы молила нѣга, па бы ти онъ дао воду живу!“ Жена му рекне: „Господе, та ты немашъ ни счимъ да зайтишъ, а студенацъ е дубокъ, одъ куда дакле имашъ воду живу? Еда л' си ты веіій одъ отца нашега Якова, кои намъ даде овай студенацъ, и изъ кога е піо онъ и сынови нѣгови, и стока нѣгова!“ Исусъ одговори: „Свакій, кои піе одъ ове воде, опетъ ќе ожеднити, а кои піе одъ воде, кою љу му я дати, неће ожеднити никада; и вода кою љу му я дати, быће у нѣму изворъ воде, што тече у животъ вѣчный!“ Жена рекне: „Господе, дай ми ту воду, да нежеднимъ, ни да долазимъ овамо вадити воду!“ Исусъ іой рекне: „Иди зовни мужа твога, па доћи овамо!“ А жена одговори: „Немашъ мужа.“ Исусъ іой рекне: „Добро си казалa: Немашъ мужа; та ты си имала петъ мужева, и онай ког садъ имашъ ніе ти мужъ; то си доиста право казалa.“ Жена му одговори: „Господе, видимъ да си ты пророкъ. Отци наши молише се Богу на овой гори, а вы кажете да е у Іерусалиму мѣсто, гдѣ се валя молити.“ А Исусъ рекне; „Вѣруй ми жено! доћиће време кадъ се нећете молити отцу, ни на свой гори, ни у Іерусалиму. Но доћиће време, и већъ е настало, кадъ ќе се прави богомольци молити отцу духомъ и истиномъ. Богъ е духъ, и кои му се моле, духомъ и истиномъ треба да му се моле!“ Жена рекне му: „Знамъ да ќе доћи Месія, кои се зове Христосъ; кадъ онъ дође, казаће намъ све.“ А Исусъ іой рекне: „Я самъ тай, кои съ тобомъ говоримъ!“

И жена остави свой водоносъ, и отиде у градъ, и рекне людма: „Ходите, да видите човѣка, кои ми каза све што самъ учинила, да ніе онъ Христосъ?“ И изиђу люди изъ града, и дођу къ нѣму и замоле га, да бы остао кодъ нѣи, и остане ту два дана. И много ихъ е више вѣровало за нѣгову бесѣду, а жени говораху: Садъ невѣруемо више твою бесѣду, мы смо

већъ и сами чули, и знамо да в овај заиста спасъ свѣту Христосъ. И после два дана изиђе Исусъ одтуда, и отиде у Галилею.

Мразова сестрица.

(Едно описанъ.)

М
Кадъ све цвеће повене, остане ва гдекоимъ ливадама сама едина мразова сестрица последњи одъ лепши пољски цветова, кои поздне — у саме мразове цвета, отуда име мразове сестрице.

Мразова сестрица има подублѣ подъ земљомъ дугулясто округао мркомъ люскомъ умотанъ лукъ пуно ситни длака као жилица на дну. Изъ тогъ лука изтера поздно у есенъ по едан тако лешъ и лепе лиласте бое цветъ, да га е милина гледати, Цветъ е као левчићъ съ подужимъ ускимъ грломъ; има као и остали тога луковогъ рода цветова 6 листића, унутри 6 дугачки прашни кончића, на њима лепе жуте прашнице, а међу њима 3 дугачке танке сисице. Са тога лепогъ цвета држе многи мразову сестрицу у лонцима, има е питомо више врсти и е дуплованимъ пунимъ цветомъ. Цветъ е овај съ тога необичанъ и знаменитъ, што пре лишћа изађе, уцвета у есенъ, а листъ изтера текъ на идуће пролеће. Листъ е узакъ, дугачакъ, угасито зеленъ наликъ на лалинъ. Између лишћа изађе зеленкаста главица пуна семена, која е читаву зиму подъ земљомъ скривена стаяло. Семе е ситно, најпре бело, после пожути, а када узре будне мрко.

Цвета овогъ има на гдекоимъ ливадама пуно, и то е увек знакъ рђаве ливаде, еръ е цветъ тай по траву врло шткодљивъ, загуши е, сву рану преотме, и подалѣ око себе ню утамани.

Мразова сестрица е ако се и за лекъ противу костоболъ узимлѣ сва крозъ отровна и одъ најстарији времена као лютъ отровъ позната. Найотровнии е лукъ и семе, и има врло много примера, да су и деца играјући се съ тима пуно семена главицама отровала се и умрла. Противу тога отрова најпречи е лек одма што више сладког млека што више пити и пресна масла (путера) силомъ и што више наести се.

Исто е тако и за марву цветъ и листъ сила шткодљивъ; алацљива теладъ многа помру чимъ га се наеду; матория марва нипошто га ни окусити неће. Листъ тай у сено покошенъ

кадъ се осуши изгуби свой отровъ мало, али опетъ марви шкоди, те нипошто тогъ сена неће да еде.

Цветъ е тай врло тешко утаманити. Лукъ му стои подублѣ подъ земљомъ и мора човекъ подубоко ашовомъ заграбити, докъ га добие. Ко ће да га утамани мора пролећемъ, кадъ е листъ сасвимъ изашао тай што дублѣ посеѣи, тимъ прво лукъ изтруне и пронадне. Ко много одъ нѣга пати и незна како ће га се курталисати нека у мало воде натоцлѣне галице или плаветна камена (убилице сви растиня) српъ умаче, пак лишће посече и утаманиће га.

С р б и.

(Продуженѣ изъ броя 18.)

Краљ Драгутинъ чимъ владу прими одма и войску на Бугаре дигне за оно, што год. 1268 на Србию навалише, и освои неке краеве одъ Бугарске. После тога освои и неке краеве одъ Босне и тимъ државу свою разшири; али кое грижомъ савести, што насилѣмъ владу одъ свог оца узе, кое онимъ случаемъ, кадѣ оно путуюѣи по својој земљи съ коня паде и ногу преби, држеѣи ту нерсеѣу за казанъ божию, а нешто и наговоромъ свое матере и стрица Савве II. архиепископа приклони се, те брату свомъ Милутину владу преда, а себи гамо Сремъ задржи, куда се повуче 1275 и ту по смрти свое жене као калуѣеръ подъ именовъ Теоктиса у камяню поживе, и год. 1316 12-ог Марта умре.

Краљ Милутинъ при свой жељи миромъ државу свою о-снажити немога дуго мира имати. Прво се са Грцима зарати зато, што отацъ нѣговъ Урошъ съ грчкимъ царемъ уговорио беше, да нѣга царевомъ ѣери ожени, и грчка кнегиня беше у Србию доведена, и опетъ одъ свадбе ништа неби, еръ ни Урош недопусти ону саянность и разкошъ, кою Гркиня амо донесе, нити се ова ктеде приклонити на простоту, коя у ербскомъ двору беше. Кадъ се Гркиня натрагъ поврати, отацъ нѣнъ подигне войску на Србе; али е Милутинъ дочека и разбие 1280. Царъ у освету подигне јошъ веѣу войску, у кою свакояке народе крене и Татаре 1283, и войска ова оплячка ербске краеве до Призрена, али е Милутинъ на реки Дриму сломие, и томъ придикомъ неке грчке краеве отме и своима присаюзи. После

тога задобие Босну 1286 као мразъ узъ жену Єлисавету сестру угарскогъ краля Владислава. После тога имао є дуже времена рата с Бугарима и Татарима, кад є кое сретно свршио он опетъ на Грке нападати стане, докъ найпосле грчки цар желећи се овога силовита неприятеля отрести, њеръ свою Симониду нѣму за жену даде 1298, Онда се Милутинъ стане спремати, да цело грчко царство мирнимъ путемъ задобие, пакъ стане и по Грчкој на све стране цркве и манастире дизати.

За владе Милутинове бияше у Срби и домаћи немира, највише съ Гркинъ, съ којомъ грчки упливъ по Србији овлађивати пође. Милутинъ є имао два сина, одъ прве жене Стевана, а одъ Гркинъ Константина. Ова хотећи свомъ сину круну и престо освоити стане оцрњивати Стевана кодъ оца, и овај га доиста замрзи. То будне србској власти противно, што се жена у то меша и што свое рођаке Грке све више амо довлачи, пакъ почну наговарати Стевана, да устане на оца, и почну претити му, да га неће за свога краля узети, ако то неучини. Стеванъ после дугогъ браненя найпосле склонисе, и войску дигне, али пре сукоба покаесе, и оцу покори, и за опроштенъ помоли, и Милутинъ му најпре опрости; али после наговоромъ Гркинъ заповеди, да га увате и окую, и у Скопль одведу, да онде ослепе и одундъ као заточника тасту у цариградъ однесу. Люди, кои ту заповестъ извршити имаше сажале се и неослепе га, већъ само очи завежу и у цариградъ одведу, заедно са оба санчића Душаномъ и Душицомъ, где Душица на скоро умре, а Душанъ у царскомъ двору воспитанъ будне. После 7 год. допусти Милутинъ на советъ свештенства и властелъ, те се Стеванъ изъ цариграда врати 1314 и у Будимлю поживе, докъ и Милутинъ 29-ог Октоб. 1321 неумре.

Милутинъ є био еданъ одъ најглавнии србеки владоца; онъ се непрестано о напредку свогъ народа и државе стараше; онъ многе задужбине сагради не само по Србији него и по Грчкој и у Єрусалиму, отуда га црква као божиегъ угодника слави 30-ог Октобра; онъ многе мудре наредбе начини, и државу своју разшири и тимъ основу положи оной слави, до кое подъ унукомъ нѣговимъ царь Душаномъ дође.

Одма по смрти Милутиновой позову Срби Стевана за краля, коегъ на Богоявленъ 1322 Архиепископъ Никодим у Неродимлю за краля венча. Одма се породе у земљи немири са отиманя о престо. Најпре се дигне Владислав Драгутинов син, али га Стеван надбие и Владислав наскоро затим 1324 умре. После се дигне

Стевановъ братъ Константинъ, когъ Стеванъ позиваше, да миран будне, и да га метне првогъ до себе, али овај нехтев' побие се и у бою погине. Исто тико беше и у Грчкој немири са отиманя о престо, найвише се отимаше Антроникъ стари и млађи. Стеванъ беше више наклонѣнъ стариємъ. Млађи да му се за то освети завади га са бугарскимъ кралѣмъ Михаиломъ, и овај зато отера свою жену Стеванову сестру Неду одъ себе. Са тога се заметне ратъ између Срба и Бугара. Бугари и Грци дигну велику войску на Србе 1330, и кадъ на Стевановъ позивъ, да се помире и да се непролива крвѣ узалудъ нехтеше пристати, побию се войске 18-ог Юла 1330 где Стевановъ синъ Душанъ самъ србску войску предводише, те Срби после жестоке битке Бугаре разбию, и у битки бугарски краљ Михаило падне. После Стеванъ у Бугарску уђе и Неду са нѣнимъ синомъ Александром на престо врати, а томъ приликомъ и неке грчке градове за-добие.

Стеванъ беше сила миранъ и побожанъ човекъ; онъ многе цркве и манастире подиже, међу којима и високе Дечане, одкуда му име Дечански остаде. Али при свему томъ опетъ жалосно свой животъ доконча. Оженивъ се по други редъ Гркињомъ Мариомъ Палеологовомъ, кадъ по србскимъ земляма поче грчки упливъ овлађивати, стане еданъ део србске властеле, којой то ла противно беше наговарати Душана, да владу одъ оца отме; си други део наговараше Стевана, да узме одъ Душана Зету, а ю му одма у почетку владе предао беше. Тако се изметне ко^ть, и Дечански уђе са своіомъ войскомъ у Зету те Душанове раоре попали. На то Душанъ дигне свое люде и Дечански мора двъ Неродимля свога престолногъ града утећи у градъ Петриѣъ, изде га Душанови люди увате, у Звечанъ одвуку и тамо безъ гДушановогъ знаня удаве 3-ег Новем. 1334.

Збогъ многи страданя коя Стеванъ Дечански и одъ оца и сина поднесе и збогъ нѣгови многи добри дела а найвише съ нѣгове побожности слави га црква као божиегъ угодника 11-ог Новембра.

(Продужиће се.)

Еданъ примеръ практичногъ рачуна.

(О израѣившию живине.)

Дал' е пробитачниє израѣивати живину сувимъ илѣ натоцлѣнимъ зрномъ правлѣна су многостручна покушеня и освѣдочиле се: 1, о ечму: да 8 фунт. сувог ечма даде натоцлѣно 20 ф., и да 8 кокоши, кое требую 2 ф. на данъ сувогъ, требую 3 ф. натоцлѣногъ за рану. Колико се ту ране заштеди?

Кадъ потроше на данъ 2 ф. сувогъ зрна, колико ће потрошити на год. = 365 дана? (Умноженѣ.)

Кадъ 8 ф. сувогъ зрна даде 20 ф. натоцлѣногъ, колико ће све суво дати натоцлѣногъ? (Правило тройно.)

Кадъ треба 3 ф. натоцлѣногъ (и то толико рани као 2 сувогъ) колико ће се дана са натоцлѣнимъ измоћи? (Деленѣ.)

Са колико се дакле дана изађе више натоцлѣнимъ негъ сувимъ зрномъ? (Одузيمانѣ.)

2, о кокурузу: 8 фунт. сувог зрна дае 26 ф. натоцлѣногъ, али натоцлѣногъ дае текъ 7 ф. онолико ране, колико сувогъ зрна 4 ф. колико се ту уштеди?

Кад би баш толико живине имао, да требаю на дана 4 ф. сувог зрна, колико би требао за целу год. = 365 дана? (Множенѣ)

Кадъ би то све натапао, колико би онда фунти изнело? (Правило тройно.)

Кадъ би ихъ са натапанимъ зрномъ ранио, и тогъ 7 ф. на данъ давао, колико би дана съ тимъ измого? (Деленѣ)

Колико се дакле дана дуже измогне съ натоцлѣнимъ негъ сувим зрномъ? (Одузيمانѣ.)

3, О зоби. 8 ф. суве зоби даде 14 ф. натоцлѣне, али коя живина треба на данъ 8 ф. суве, та треба готово јошъ едарадъ толико натоцлѣне; били се ту шта уштедило, кадъ би се натапаномъ зоби ранило?

4, О ражи. 8 ф. суве ражи даде 30 ф. натоцлѣне; али кокоши потроше за исто време то 30 ф. натоцлѣне као и оно 8 ф суве. Уштедили се ту шта?

Кое е дакле зрно вредно натапати?